

الگوی که نمی‌تواند اسلامی باشد

نگاه شیعیان ترکیه به توسعه این کشور

محمد مهدی رحیمی

باید اصلی‌ترین شهر این کشور به حساب آورد چرا که نبض تجارت و توسعه ترکیه در آن می‌تپد و عمده بنگاه‌های اقتصادی این کشور را در خود جای داده است. همچنین مظاهر گوناگون توسعه و البته بیشتر با رویکرد غربی در این شهر فراوان به چشم می‌خورد. شیعیان نیم‌میلیونی عملاً در این شهر ۲۲ میلیونی چندان ظهور و نمودی ندارند؛ اگرچه آن‌گونه که رهبران اذعان دارند، اوضاع برای آن‌ها پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران بسیار متفاوت شده و در حالیکه تا پیش از آن هیچ اتحاد و تشکیلات رسمی در میان آن‌ها وجود نداشت، اکنون تشکلهای دینی مختلفی در میان شیعیان فعال است. همچنین می‌شود گفت تا پیش از انقلاب امکان هیچ‌گونه فعالیت سیاسی برای آن‌ها متصور نبوده است؛ خصوصاً در دوران طولانی حکومت عثمانی. طبیعتاً بهترین منبع برای مراجعه و کسب نظر دیدگاه شیعیان نسبت به مقوله توسعه سال‌های اخیر ترکیه، بزرگان و معتمدان ایشان هستند. لذا تلاش کرده‌ایم در این یادداشت با مراجعه مستقیم به چند تن از آن‌ها نظراتشان در خصوص توسعه سال‌های اخیر ترکیه و دولت اسلام‌گرای حاکم بر این کشور را جویا شویم.

«غدير آكاراس» مدير مؤسسه كوثر تركيه و سردبير مجله قبله به تشریح وضعیت فعلی شیعیان ترکیه پرداخته و می‌گوید: «مسئله بعد از روی کار آمدن دولت اردوغان و حزب عدالت و توسعه فعالیت برای تمامی گروه‌های مسلمان ترکیه اعم از شیعیان، علویان و سنیها راحت‌تر از قبل شده است.»

وی در بیان فعالیت‌های سیاسی شیعیان ترکیه و به‌ویژه مؤسسه کوثر نیز گفت: به اعتقاد ما در ترکیه فعلی بن‌بست سیاسی وجود ندارد که ما بخواهیم برای رفع آن وارد عرصه سیاست شویم. در شرایط فعلی ما از حزب عدالت و توسعه و شخص آقای اردوغان حمایت می‌کنیم.

مدیر مؤسسه کوثر دلیل حمایت شیعیان ترکیه از دولت اردوغان را این‌گونه توضیح می‌دهد: «آنچه مورد رضایت ماست، سیاست خارجی اردوغان است؛ یعنی سیاست خارجی ترکیه نکات مورد علاقه ما را پوشش می‌دهد و در موضوعات داخلی نیز همان‌طور که اشاره کردم بن‌بستی وجود ندارد که بخواهیم به واسطه حل آن وارد

برای کسب شناختی جامع و دقیق از میزان موفقیت توسعه همه‌جانبه یک کشور، باید آن‌را از زوایای مختلف مورد ارزیابی قرار داد و با جمع‌بندی نتایج حاصله قضاوتی عادلانه و منصفانه داشت. بی‌شک یکی از جنبه‌های مهم مورد بررسی نوع نگاه و ارزیابی مردم هر کشور نسبت به فرآیندهای توسعه‌های رخ داده در جامعه‌شان است. آیا مردم شیرینی ناشی از توسعه را چشیده و به اهمیت آن واقفند یا کامشان از فشارهای ناشی از آن تلخ است و رضایتی ندارند؟ از آن‌جا که توسعه پایدار و همه‌جانبه، باید همه مردمان یک کشور را بهره‌مند سازد، مطالعه نظرات طبقات و اقشار مختلف اجتماعی، به‌ویژه گروه‌های خاص و اقلیت نسبت به مقوله توسعه در یک کشور، می‌تواند نشان‌گر میزان کامیابی یک دولت در توسعه متوازن باشد.

اگر قرار باشد مقوله توسعه در ترکیه در دهه اخیر موشکافی شود، طبیعتاً نیازمند این هستیم که دیدگاه و نظر گروه‌های مختلف، طبقات گوناگون و طایفه‌ها و مذاهب متنوع این کشور چند قومی و چندفرهنگی را مورد توجه و ارزیابی قرار دهیم. یکی از این دسته‌ها شیعیان ترکیه هستند. اشاره به این نکته ضروری است که بخشی قابل توجه (حدود ۲۰ میلیون نفر) از جمعیت ترکیه را علویان تشکیل می‌دهند که اگرچه در اعتقادات و احساسات، شباهت‌هایی زیادی به شیعیان دارند لکن نقاط افتراق و تفاوت هم در میان این دو گروه کم نیست؛ اما آنچه که در این مقال مورد نظر و توجه ماست، بیشتر شیعیان ترکیه هستند که در آمارهای رسمی جمعیتی حدود ۳ میلیون را دارا می‌باشند.

شیعیان ترکیه عمدتاً اصالتی آذری دارند و زادگاه اصلی آن‌ها در مناطق شرقی ترکیه مانند شهر «ایغدیر» است؛ اما به دنبال یافتن شغل مناسب و امرار معاش، بسیاری از آن‌ها به شهرهای بزرگ ترکیه از جمله آنکارا و استانبول مهاجرت کرده و در آن‌جا ساکن شده‌اند. در حال حاضر جمعیت شیعیان در کلان‌شهر استانبول به عنوان بزرگترین شهر ترکیه از نظر وسعت و جمعیت، بیش از ۵۰۰ هزار نفر برآورد می‌شود که عمدتاً به مشاغل خصوصی مشغول‌اند. لازم به ذکر است که اگرچه آنکارا پایتخت سیاسی و رسمی ترکیه است اما استانبول را

«پلماز» رئیس انجمن جوانان «تای در» و مدیرمسئول خبرگزاری «راست‌خبر»